

**ДО
ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ
НА ВНИМАНИЕТО НА
Г-Н БОЯН НОВАНСКИ – ЧЛЕН НА ВСС**

**ДО
ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ АД
НА ВНИМАНИЕТО НА
Г-Н ИВАЙЛО ФИЛИПОВ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР**

**КОПИЕ ДО
МИНИСТЪРА НА ПРАВОСЪДИЕТО**

**КОПИЕ ДО
МИНИСТЪРА НА ЕЛЕКТРОННОТО
УПРАВЛЕНИЕ**

От:

Адвокатските съвети на:

Адвокатска колегия – Бургас,
представявана от адв. Юрий Бошнаков –
председател, електронен адрес за
кореспонденция: sak_bs@abv.bg,

Адвокатска колегия – Смолян,
представявана от адв. Елена Даскалова-
Радева – председател, електронен адрес за
кореспонденция: ak_smolyan@abv.bg,

Адвокатска колегия – София,
представявана от адв. Стефан Марчев –
председател, електронен адрес за
кореспонденция: register@sak-sas.bg

ОТНОСНО: *Проблеми, свързани с Единния портал за електронно правосъдие*

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

В изпълнение на правомощията ни по чл. 89, т. 5 от Закона за адвокатурата, Ви уведомяваме за следните проблеми, касаещи работата на Единния портал за електронно правосъдие (ЕПЕП), с искане за информация относно причините, които ги пораждат и сроковете, в които ще бъдат решени.

1. Невъзможност за създаване на профил на адвокатско дружество и осигуряване достъп до електронните дела на работещите в дружеството лица:

След преустановяване на достъпа с потребителско име и парола, дейността на адвокатските дружества беше сериозно затруднена поради невъзможността в ЕПЕП да се регистрира профил на адвокатско дружество. Посочените юридически лица изпълняват професионално дейностите, свързани с осъществяване на процесуално представителство, като работата по всяко от възложените им дела е разпределена между отделни физически лица - адвокати, технически / адвокатски сътрудници, секретар-деловодители и др. Всяко от тези лица се нуждае от самостоятелен достъп до електронното дело за целите на изпълнение на вменените му служебни и трудови задължения.

Възможността да има отделни профили на физическото лице адвокат, на юридическото лице – адвокатско дружество и на адвокатския сътрудник е от съществено значение за достъпа до електронните дела за целите на осъществяване на процесуално представителство на страните. Когато последното е възложено на адвокатско дружество, на основание чл.71 от Закона за адвокатурата, клиентът упълномощава дружеството. Лишаването на адвокатското дружество от възможност за достъп до електронното дело на практика отрича правото му на достъп до информация, контролиране воденето на делото и подаване на документи чрез ЕПЕП с оглед гарантиране на клиента на съответните отстъпки от държавните такси. Това поставя адвокатското дружество в по-неблагоприятно положение от адвоката - физическо лице, което на свой ред води до изкуствено наложено изкривяване на пазара и нарушава правилата за конкуренция по отношение на лицата, предоставящи адвокатски услуги.

Законът предвижда възможност управителят на дружеството да преупълномощи един или няколко съдружници за изпълнение на поетите от адвокатското дружество задължения за осъществяване на процесуално представителство. Когато такова преупълномощаване липсва, няма пречка процесуалните действия да се извършват от законния представител на самото адвокатско дружество. Отчитайки структурата и начина на работа на адвокатското дружество, много често се случва по едно дело процесуални действия от името на страната да извършват както упълномощеното от нея дружество чрез управителя си, така и преупълномощеният от адвокатското

дружество и работещ в него адвокат (адвокат-съдружник или адвокат, ангажиран по реда на чл. 76 или чл. 77 от ЗАдв).

Независимо от това, доработеният ЕПЕП позволява достъп до електронното дело само за преупълномощения от дружеството адвокат, но не и за адвокатското дружество, което е пряко натоварено от страната по делото да бъде неин процесуален представител.

Посоченото фактическо положение в ЕПЕП не съответства на приложимата нормативна уредба и в частност не е съобразено с правилото на чл. 71, ал. 1 от Закона за адвокатурата. Страна по договора за правна защита и съдействие с клиента е самото дружество и именно на него се възлага процесуално представителство, като адвокатското дружество носи отговорност за изпълнението му и съгласно чл. 72 от ЗАдв е и солидарно отговорно за вредите, причинени на клиента от действията на съответните преупълномощени съдружници. След като адвокатското дружество е страна по договора за възлагане на процесуално представителство и е отговорно за изпълнение на поетите към клиента във връзка с водене на делото задължения, необходимият за изпълнението им достъп до електронното дело се следва не на друг субект (преупълномощените съдружници), а на самото дружество. То е длъжно да осигури спазване на процесуалните срокове и при отсъствие или невъзможност на конкретен адвокат да извърши включени в обема на договора с клиента процесуални действия, да определи незабавно друг адвокат от състава си за изпълнението им.

На следващо място, съгласно нормата на чл. 21 ЗАдв назначените от адвокати и адвокатски дружества сътрудници също имат право на достъп до делата и преписките, образувани от органите на съдебната власт, за да извършват справки по тях и да се снабдяват с копия от представени по делото документи. Аналогично е положението и на адвокатските сътрудници, назначавани от адвокатските съдружия, доколкото последните също се явяват работодател. При липса на създадена възможност за отделен профил на адвокатския сътрудник /подпрофил на сътрудника към профила на адвоката, адвокатското дружество или съдружие/, адвокатският сътрудник не е в състояние да изпълнява адекватно задълженията си и да подпомага дейността на адвоката, освен ако адвокатът не му предостави квалифицирания си електронен подпис. Последният обаче не служи на адвоката само за идентифициране в ЕПЕП, достъпване на делата на клиентите му и извършване на проверки по тях - делегираната на сътрудниците дейност съгласно чл. 21 ЗАдв, но и за подписване и подаване на процесуални документи по делата, каквито сътрудниците нямат право да изготвят, за подписване на договори, за достъп до модули за електронно заплащане, интернет банкиране и ред други уеб базирани системи за електронни услуги, несвързани с дейността на адвоката, в които системи адвокатът се идентифицира с електронен подпис.

Ето защо очакваме в отговор да ни информирате кога ще бъде осигурена възможност за регистриране в портала на адвокатски дружества и съдружия с възможност за създаване и контролиране на подпрофили на работещи в дружеството/съдружието лица /адвокатските сътрудници по чл. 21, ал. 1 ЗАДв/ с права за извършване от подпрофилите на ограничен набор от действия, съответстващ на този, който адвокатските сътрудници имат право да извършват в аналогова среда при съответно спазване на приложимите правила.

2. Липса на достатъчно автоматизираност:

Излишно е да посочваме, че сред водещите причини за разходване на публичен ресурс за изграждането на електронни системи е постиганата от тях икономия на време и средства. Тя е пряка последица от осигуряваната чрез тези системи автоматизация на процеси, които в аналогова среда протичат много по-бавно и ангажират значителен човешки ресурс.

Със съжаление констатираме, че и доработената версия на ЕПЕП е лишена в значителна степен именно от горното преимущество, като налага човешка намеса за действия и дейности, които трябваше (и могат) да преминат в изцяло автоматичен режим:

2.1. Така например, включването на достъп до делата преди доработката изискваше следната поредност от действия, генерираща ненужно висок разход на време за всички извършващи ги:

- 1) локализиране, локално съхраняване и попълване на нарочно заявление от страната или процесуалния ѝ представител за достъп до делото;
- 2) депозиране или изпращане по имейл на така попълненото заявление в съда;
- 3) при получаване на заявлението на електронната поща на съда – разпечатване от деловодител, верифициране на електронния подпис на подателя и прилагане по хартиеното дело;
- 4) докладване на съдия;
- 5) произнасяне на съдията по заявлението;
- 6) предаване за изпълнение на системния администратор или IT сътрудник на съда;
- 7) фактическо включване от страна на последния на достъпа до делото.

Влаганото от страните и процесуалните им представители време има финансово изражение, а ангажираните с дейности от 3) до 7) деловодители и съдии ги извършват срещу възнаграждение. Процесът по осъществяването на

пълния набор от посочени действия отнема от няколко дни до няколко седмици или месеци в зависимост от конкретния съд.

Цялата описана по-горе поредност от действия е в разрез с основните принципи и цели на електронизацията.

Един от логично очакваните от последната доработка на ЕПЕП резултати беше тези действия да отпаднат и достъпът до делото да се автоматизира по следния начин:

а) при образуване на делото в ЕИСС постъпват данни за страните и процесуалните им представители, които ги индивидуализират по уникален начин (ЕГН / ЕИК).

б) чрез ползване на бутона “Заяви достъп” страната, респ. процесуалният ѝ представител иницира автоматична проверка за съответствие между данните, с които е логнат в портала (данните от собствения си профил) и наличните в ЕИСС данни за страна /представител/ по конкретното дело.

При установяване на съответствие, системата автоматично и без човешка намеса прави делото достъпно за заявителя.

По неясни за нас причини горните процеси не протичат по описания логичен и очакван начин. Макар че доработката на ЕПЕП предвиди както липсващия преди това бутон “Заяви достъп”, така и възможността за автоматично генериране на заявления за достъп в портала, последните продължават да се печатат на хартия от служители на съда, да се докладват на съдия, да се резолират и предават за изпълнение на системния администратор, който фактически да включва достъпа до делото. Освен ненужното забавяне, което вече споменахме, цялата тази поредност от действия води до излишни разходи, както за бюджета на съдебната власт, така и за потребителите на портала. Остава без отговор въпросът защо при това положение бяха разходвани средства за създаване на бутона “Заяви достъп” и на автоматизираното заявление за добавяне на дело към профил, след като това не доведе до отпадане на съществуващата преди тях и описана по-горе поредност от действия, която и до ден днешен продължава да се извършва за целите на осигуряване на достъп до делата.

Отделно от това, очакваното автоматизирано осигуряване на достъпа (чрез стъпки „а“) и „б“) по-горе) трябваше да елиминира и още едно от оплакванията на потребителите – излишно затруднения достъп до делото на горна инстанция. При доработката на ЕПЕП е предвидено поле, в което да се визуализира номера на делото в горната инстанция в меню “Свързани дела”, но логиката, наложила предвиждането му, не е проведена до край и не е осигурена възможност за автоматизирано осигуряване чрез ЕПЕП на достъпа до образуваното в горната инстанция дело.

2.2. Липсва достатъчна оптимизация на процесите и в случаите, когато граждански съд присъединява две искиви производства или производства по две

частни жалби, или пък когато ги разделя. В тези случаи, достъпът на адвокатите и страните до образуваното в резултат на обединяването или разделянето производство също следваше да е осигурен посредством автоматизиран процес, а не да се налага да бъде заявяван отново.

2.3. Все още липсва автоматизация и на процесите по изчисляване на дължимите (съответно с предвидените отстъпки, ако и когато това е приложимо) държавни такси и заплащането им по електронен път. Независимо, че в панела за подаване на документи са включени поле **Материален интерес** и поле **Тарифа**, автоматизираното им попълване функционира (без още да сме тествали доколко е коректно) само за един малък, ограничен брой дела, като за масовите и най-многобройни производства възможност за автоматично попълване на държавната такса не е осигурена.

2.4. Очаквано би било и системата да осигурява **персонализирано известяване за движение по делото**. За необходимостта от нотификация при новост по делото бяхте уведомени с писмо на Висшия адвокатски съвет от 18.11.2021 г., изх. № 1176 от същата дата. Въведената чрез доработката хронологична подредба на документите по делата е значителен и отдавна желан от адвокатите напредък, като не можем да не изразим задоволството си от това, че функцията работи според очакванията ни и е изключително удобна за ползващите портала адвокати. Липсата на известяване за постъпил по делото документ (от страна, вещо лице и пр.) обаче отбелязваме като недостатък. Считаме, че такова известяване, освен че би спестило на ползвателите на портала времето за многократното му достъпване за извършване на една и съща проверка за постъпил документ, би облекчило и работата на системата чрез редуциране на броя на заявки към нея.

2.5. Проблеми при използването на мобилното приложение eCase

Приложението отново не позволява използване на модула съдебни дела без КЕП, тъй като за получаване на достъп до профила през това приложение се изисква адвокатът да влезе през десктоп версията на eCase със своя КЕП и да добави мобилно устройство, с което да сканира код за сигурност (QR код). Това отново означава, че всякакъв достъп до модула със съдебни дела от лица, които не разполагат с КЕП и ползват друг тип идентификация - облачни подписи, идентификация с ПИК на НАП и други, е напълно невъзможен.

Много адвокати ни уведомяват за проблеми при опит да добавят в профила си второ мобилно устройство (втори мобилен телефон, таблет или лаптоп, който няма порт за включване на КЕП), в отговор на което получават съобщение за „грешка код 800“. Същият проблем се установява и когато адвокатът смени мобилното си устройство с новозакупено.

Приложението дава много ограничен достъп до делата и възможностите за отваряне и сваляне на документи по тях са проблемни при някои модели

устройства или софтуерни конфигурации. Така например все още е невъзможно сваляне и отваряне на наличен в електронното дело документ през каквото и да било устройство, опериращо с мобилната операционна система Android 10, въпреки че в описанието на приложението eCase е декларирано, че работи с всички версии по-високи от Android 9.

Отчитайки изложеното в настоящия пункт, бихме желали да ни уведомите кога се очаква порталът да заработи като инструмент, осигуряващ автоматизация на всички процеси, за които тя е възможна, доколкото електронното правосъдие действително е *електронно* не просто когато съществува в дигитална среда, а когато позволява да се автоматизират и автоматизира голям брой стандартни и типизирани действия, които иначе биха били извършвани от хора.

3. Проблеми, сочещи на липса на сигурност и надеждност; други недостатъци на портала:

3.1. Докладвани бяха някои изключително притеснителни случаи, касаещи призоваването чрез ЕПЕП, като например страна, незаявила електронно връчване чрез ЕПЕП “получава” призовката, адресирана до страната, заявила електронно връчване. Адвокатът на незаявилата връчване страна установил, че по делото е заредено електронно съобщение/призовка за другата страна и е натиснал асоциирания с него линк, за да провери дали и кога е връчено. Вместо нотификация, че съобщението все още не е връчено на насрещната страна обаче, ЕПЕП е генерирал електронен отчет за връчване, показващ, че насрещната страна току-що е била редовно уведомена чрез натисналия върху призовката ѝ адвокат на другата, незаявила електронно връчване страна.

3.2. Отделно от горното, продължаваме да получаваме оплаквания от адвокати, че електронното връчване на съобщения, когато с тях се връчват книжа, не е организирано добре. В тези случаи е предвидено да се изтегля само съобщението, без към него да са прикачени връчваните книжа. Когато те са налични в досието на електронното дело, подобно връчване не води до сериозни проблеми, тъй като с получаване на съобщението, страната може да се запознае и с приложените по електронното дело документи.

За съжаление обаче **някои съдилища продължават да не попълват електронните си дела – проблем, на който ще обърнем специално внимание в т. 4 по-долу, и за който алармираме от години. За разрешаването му е крайно време да бъдат взети мерки, тъй като изразходването на близо един милион лева за електронно правосъдие е напълно лишено от смисъл, ако електронните дела са празни или поне непопълнени с всички налични документи и книжа.** Особено остро въпросът се поставя в случаите на „редовно връчване чрез ЕПЕП“ на приложени по хартиеното дело книжа, които обаче

липсват от електронното. С изтегляне на съобщението от ЕПЕП книгата се считат връчени, свързаните с това връчване срокове започват да текат, а същевременно страната е лишена от информация за съдържанието на връчените ѝ книга. Копирането им от хартиеното дело невинаги е осъществимо в рамките на кратките процесуални срокове, следващи връчването, още повече, че нерядко изисква и пътуване в друго населено място.

3.3. В доработената версия на портала е премахната възможността за търсене в публичната част на портала на дела по име или идентификатор на страна, както и възможността за търсене на дела по име или част от име за делата с осигурен достъп (“Мои дела”).

Съгласно чл. 39, ал. 1 от Правилника за администрацията в съдилищата, съдилищата са задължени да водят на електронен и хартиен носител редица книги и регистри, основният от които е *„азбучен указател за образуваните наказателни, граждански, търговски, фирмени, изпълнителни и административни дела“*, чието предназначение е да осигури предвидената в чл. 42, ал. 1 от ПАС възможност за *“бърза информация за номерата на образуваните дела по зададено име“*.

Липсата в ЕПЕП на електронния азбучник по чл. 39, ал. 1 от ПАС и невъзможността на страните (потребителите на ЕПЕП) да го използват за бърза справка и получаване на информация, ще ограничи публичността на съдебните производства и вместо да облекчи – значително ще затрудни всички потребители на ЕПЕП, които ще е необходимо да правят физически справки във водения и на хартиен носител азбучен указател за установяване номерата на образуваните дела.

Премахването на възможността за търсене по [част от] име на страна в панела за търсене в категорията “Мои дела” също е лишено от всякакъв смисъл и ще затрудни всички адвокати и други потребители на ЕПЕП, които имат голям брой висящи дела.

3.4. Все още получаваме и сигнали от адвокати, че голям брой дела, по които са имали разрешен достъп, и които поради това са били видими за тях в предишната версия на портала, в доработената версия вече не са обозначени като достъпни за тях. Друга група адвокати сочат примери, при които в доработената версия са имали разрешен достъп до електронно дело, но този достъп без никаква причина е бил изгубен и се е наложило повторно подаване на електронно заявление за достъп. Бяха ни изпратени и оплаквания на адвокати, които са подали заявление за достъп до електронното дело, получили са съобщения от портала на електронната си поща за предоставен достъп, но при вход в портала са установили, че делото отново не е достъпно за тях в раздела „Мои дела“ (в някои случаи го откриват в личния си профил, след като влязат като физически лица).

Молим да ни уведомите за възможните причини за горните проблеми. Доколкото бяха изразени предположения в тази насока, молим също така изрично

да посочите възможно ли е описаното в т. 3.4 да се дължи на разминаване между първоначално използвания за регистрация на потребителския профил адрес на електронна поща; посочения в същия профил електронен адрес за кореспонденция; и/или указания в КЕП електронен адрес на титуляря. В случай, че това се окаже причината за тези проблеми, то молим при отстраняването им да имате предвид, че в днешно време изключително често срещано явление е адвокатите да ползват повече от един адрес за електронна поща, включително отделни лични и служебни такива. Нерядко в КЕП на адвоката е посочен личния му електронен адрес (по причина, че остава непроменен при промяна на местоработата на адвоката), а в профила му в ЕПЕП е указан ползвания от него в дадения момент служебен – специализиран имейл на адвокатското дружество, в което към момента упражнява дейността си, или дори отделен адрес на адвокатската му практика, различен от личния. Именно на посочените служебни електронни адреси, а не на вписаните в КЕП лични такива, адвокатите желаят да получават предназначени за тях или за адвокатските дружества, в които работят, нотификации, призовки и съобщения по делата.

3.5. Във Върховния касационен съд не може да се подаде заявление за достъп до електронно дело по електронен път през ЕПЕП, тъй като в раздела „СТРАНИ“, срещу обозначените страни и техните процесуални представители няма активен бутон за заявяване на достъп. Същевременно след отмяната от страна на ВСС на Правилата за достъп до електронни съдебни дела в единния портал за електронно правосъдие и препращане към публикуваното в модула "Електронни съдебни дела" (<https://ecase.justice.bg/>) Ръководство на потребителя, подадените на хартия или по имейла заявления за електронен достъп не би следвало да бъдат изобщо разглеждани от съда.

3.6. По огромен брой дела продължават да не се визуализират обезличените актове. По тази причина на практика липсва обявената на <https://ecase.justice.bg/> възможност за всеки потребител на ЕПЕП, с нерегистриран достъп да прегледа и изтегли обезличени файлове на постановени съдебни актове (оповестените **“Нови възможности за достъп за нерегистриран потребител”**).

Ето защо, ще очакваме отговор от Вас кога горните недостатъци ще бъдат отстранени, доколкото от една доработка се очаква да подобри работата на наличните функционалности и създаде нови удобства, вместо да премахва съществуващи предимства или да създава нови проблеми.

4. Нежелание на съдилищата да попълват електронните дела или да работят със съответните електронни системи.

4.1. За посочения проблем алармираме от самото създаване на електронно правосъдие у нас.

Както вече посочихме в т. 3.2. по-горе непопълнените електронни дела обезсмислят целия разход за изграждането на портал за електронно правосъдие и правят електронното призоваване нежелано от страните и процесуалните им представители. Въвеждането на работещо електронно призоваване следваше в крайна сметка да обуслови значително оптимизиране на броя съдебни служители, натоварени с връчване на книжа. Това на свой ред би следвало да оправдае разходването на целия освободен финансов ресурс за въвеждане на електронно връчване.

Когато електронното връчване невярно удостоверява връчване на книжа, които адресатът не е получил или не е в състояние да намери по досието с електронното дело (защото същото не съдържа всички книжа), броят на желаещите да бъдат призовавани електронно лица ще продължи да бъде твърде малък, за да може да оправдае вложения финансов ресурс за въвеждане на електронно връчване.

Ето защо е от изключително значение не само да се отстранят съобщените по-горе техническите дефекти на електронното връчване, а и да се създадат достатъчно гаранции за страните, че след осъществяването му, те ще имат достъп чрез ЕПЕП до **всички налични по хартиеното дело документи** (ще е налице пълна идентичност между електронното и хартиеното дело), за да могат лицата ефективно да упражняват своите процесуални права.

Практиката на съдилищата през последните години показва, че надлежното попълване на електронните дела, така щото те да са идентични с хартиените, не е непостижима задача и зависи както от наличните технически и човешки ресурси, така и от доброто управление на съответния съд. В съдебни райони Варна и Бургас, например, се наблюдава изключително ефективно попълване на делата от почти всички съдилища и бързо и адекватно справяне на съответните съдебни служители с новите информационни системи. В други съдилища (тези в София, например) ситуацията е тъкмо обратната и голям брой дела остават непопълнени с всички наличните по тях документи – или поне документите не са достъпни в ЕПЕП, а поддържането на делата за целите на формалното изпълнение на законовите изисквания е напълно излишно и неефективно.

По повод изложения проблем ни беше съобщено, че в ЕИСС се вижда сканиран абсолютно всеки постъпил по делото документ. Ако това е така се поставя резонния въпрос защо тогава делата, визуализирани през ЕПЕП, са празни. Очевидно, след като информацията е налична в ЕИСС, причина за това не може да бъде липсващо сървърно пространство. Още повече, че няма никаква житейска логика едни и същи документи да се сканират веднъж за ЕИСС и втори път за ЕПЕП. Независимо от несистематичния подход на ВСС при изграждане на различните модули и системи, съставляващи електронното правосъдие като цяло, ЕПЕП винаги е бил замислен като инструмент, чрез който да се достъпва от потребителите (страните и други участници в съдебните производства) наличната

в ЕИСС информация по начин, съответстващ на правата за достъп на отделните участници в процеса.

Отчитайки изложеното ще очакваме да ни съобщите налична ли е в ЕИСС цялата информация, постъпваща по образуваните в съдилищата във всички съдебни райони и в частност за съдилищата в софийски съдебен район дела и ако е налична – защо същата не се визуализира чрез ЕПЕП.

Приложено към настоящото писмо Ви изпращаме резултатите от анкета „Как оценявате надграждането и оптимизацията на ЕПЕП?“, където различни аспекти на портала са оценени от адвокати с точки от 1 до 6 при следните зададени параметри: 1 (много слаб), 2 (слаб), 3 (среден), 4 (добър), 5 (много добър), 6 (отличен). Видно от получените отговори, препоръки и коментари, като най-сериозни проблеми се сочат тези с входа в портала (решени само отчасти с мобилното приложение eCase), следвани от проблемите, свързани с призоваването, невъзможността да се прикачват доказателства като неподписани с КЕП файлове и др. Сравнително положително са оценени визията на портала и въведения с доработката календар.

Впечатление прави факта, че въпреки разпространяването на анкетата сред над 3000 адвоката, тя е попълнена от малко над сто лица. Тази липса на интерес може да бъде обяснена единствено с липсата на доверие в електронното правосъдие.

Ето защо се надяваме в най-кратки срокове да решите описаните в настоящото писмо проблеми, с което в краткосрочен план значително да бъдат облекчени условията за достъп до дела за всички потребители на ЕПЕП, а в дългосрочен план – да бъде възстановено и доверието в електронното правосъдие.

С уважение,

За Адвокатска колегия – Бургас:

За Адвокатска колегия – Смолян:

За Адвокатска колегия – София: